

KIẾN THỨC VÀ CÁC YẾU TỐ LIÊN QUAN VỀ BỆNH VIÊM PHỔI CỦA CÁC BÀ MẸ CÓ CON DƯỚI 5 TUỔI

Nguyễn Thị Kim Quyên¹, Phan Thị Huyền Trang¹

Ngày nhận bài: 23/9/2021; Ngày phản biện thông qua: 11/11/2021; Ngày duyệt đăng: 30/11/2021

TÓM TẮT

Theo Tổ chức Y tế Thế giới, viêm phổi là một trong những nguyên nhân hàng đầu gây tử vong ở trẻ dưới 5 tuổi. Ở Việt Nam, theo thống kê của chương trình phòng chống nhiễm khuẩn hô hấp cấp thì trung bình mỗi năm một trẻ mắc nhiễm khuẩn hô hấp cấp từ 3-5 lần, trong đó có 1-2 lần viêm phổi. Tử vong do viêm phổi chiếm 75% trong các bệnh hô hấp, trong đó tỷ lệ tử vong ở trẻ em chiếm 30 - 35%. Trong nghiên cứu này, chúng tôi tiến hành xác định tỷ lệ bà mẹ có kiến thức đúng về bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi và sự liên quan của nghề nghiệp, trình độ học vấn, tình trạng hôn nhân, tổng số con trong gia đình cũng như nguồn tiếp cận thông tin về bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi với kiến thức đúng của các bà mẹ. Nghiên cứu được thiết kế theo nghiên cứu mô tả cắt ngang và chọn mẫu thuận tiện. Kết quả nghiên cứu trên 416 bà mẹ cho thấy chỉ có 31,25% bà mẹ có kiến thức đúng về bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi; Phân tích thống kê chỉ ra rằng có mối liên quan giữa nghề nghiệp và kiến thức đúng của các bà mẹ. Những bà mẹ làm nông và các nghề nghiệp khác có tỷ lệ kiến thức đúng thấp hơn các bà mẹ là công chức nhà nước chức 2 lần ($p=0,03$; $OR = 0,52$; $KTC\ 95\%: 0,27-0,99$). Tương tự, trình độ học vấn, tình trạng hôn nhân và số con trong gia đình cũng liên quan đến kiến thức đúng của bà mẹ bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi ($p=0,04$; $OR = 0,14$; $KTC\ 95\%: 0,03-0,68$) ; Bên cạnh đó, việc tiếp cận thông tin về bệnh viêm phổi ở trẻ nhỏ ảnh hưởng lớn đến tỷ lệ các bà mẹ có kiến thức đúng ($p=0,02$; $OR = 2,08$; $KTC\ 95\%: 1,05-2,54$).

Từ khóa: kiến thức đúng, bệnh viêm phổi, trẻ em dưới 5 tuổi, bà mẹ, liên quan.

1. MỞ ĐẦU

Theo Tổ chức Y tế Thế giới, viêm phổi là một trong những nguyên nhân hàng đầu gây tử vong ở trẻ dưới 5 tuổi, chiếm 19%. Đáng chú ý, ở các nước vùng cận Sahar và Đông Nam châu Á, tỷ lệ tử vong ở trẻ do viêm phổi lên tới 70% (World Health Organization (WHO), 2018). Ở Việt Nam, theo thống kê của chương trình phòng chống nhiễm khuẩn hô hấp cấp thì trung bình mỗi năm một trẻ mắc nhiễm khuẩn hô hấp cấp từ 3-5 lần, trong đó có 1-2 lần viêm phổi. Tử vong do viêm phổi chiếm 75% trong các bệnh hô hấp và chiếm 30-35% tử vong chung ở trẻ em (Nguyễn Công Khanh, 2016)

Theo Hội hô hấp thành phố Hồ Chí Minh (2015), mặc dù viêm phổi là một bệnh nguy hiểm nhưng có thể phòng tránh được biến chứng của nó, nếu chúng ta phát hiện và điều trị kịp thời. Để tránh được các biến chứng thì can thiệp ban đầu của gia đình trẻ là rất quan trọng, đặc biệt là vai trò của người mẹ, bởi vì người mẹ thường gần gũi và chăm sóc trẻ. Chính vì vậy bà mẹ cần có kiến thức đúng và nhận biết sớm các dấu hiệu của viêm phổi và đưa trẻ đến nhập viện sớm, điều này giúp làm giảm tỷ lệ tử vong cho trẻ (Hoàng Công Chánh và Nguyễn Thị Lan Anh, 2010). Ở Việt nam, các nghiên cứu về bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi

chưa nhiều. Năm 2014, Nguyễn Xuân Lành cùng cộng sự tiến hành nghiên cứu tại bệnh viện Nhi thành phố Hồ Chí Minh về kiến thức của bà mẹ về bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi, kết quả cho thấy tỷ lệ bà mẹ có kiến thức đúng đạt 57,1%. Trong khi đó, hàng năm có hơn 1.000 trẻ em nhập Khoa Hô hấp tại bệnh viện Nhi thành phố Hồ Chí Minh vì viêm phổi. Gần đây, kiến thức đúng của các bà mẹ về bệnh viêm phổi ở trẻ cũng được nghiên cứu xác định ở nhiều vùng trên thế giới (Chheng và cs., 2021; Minz và cs., 2019; Puwati và cs., 2021).

Theo số liệu chưa đầy đủ từ bệnh viện đa khoa vùng Tây Nguyên, từ năm 2015 trở lại đây trung bình hàng năm có trên 2000 trẻ nhập khoa Nhi tổng hợp vì nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính, riêng 6 tháng đầu năm 2021 đã có khoảng 300 trẻ nhập viện vì viêm phổi. Tuy nhiên, chưa có nhiều nghiên cứu đánh giá kiến thức của các bà mẹ về nhận biết và xử lý bệnh viêm phổi ở trẻ được thực hiện ở vùng Tây Nguyên nói chung và Đắk Lắk nói riêng. Vì vậy, việc nghiên cứu tỷ lệ các bà mẹ có kiến thức đúng về bệnh viêm phổi ở trẻ dưới 5 tuổi, và nhận diện các yếu tố liên quan đến kiến thức đúng ở các bà mẹ là rất quan trọng trong việc xây dựng chiến lược nâng cao kiến thức của các bà mẹ, từ đó giúp giảm tỷ lệ tử vong ở trẻ dưới 5 tuổi do viêm phổi, đồng thời giảm chi phí điều trị bệnh cho xã hội.

¹Khoa Y Dược, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Nguyễn Thị Kim Quyên, ĐT: 0908284125, Email: ntkquyen@ttn.edu.vn.